

การประเมินนโยบาย: การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์*

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภาธร สันติวงษ์ และพลช มีสัตย์

สถาบันสัญญาธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่รับบทความ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

วันที่แก้ไขบทความ 11 กันยายน พ.ศ. 2566

วันที่ตอบรับบทความ 28 กันยายน พ.ศ. 2566

บทคัดย่อ

การประเมินนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และลดระดับความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ โดยภาครัฐจึงมีโครงการและงบประมาณในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ อย่างไรก็ตาม การประเมินและการศึกษาค้นคว้าจะช่วยเป็นแนวทางให้กับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งใช้เครื่องมือ Organization of Economic Cooperation and Development (OECD) และแนวคิดการเลือกโครงการที่สำคัญตามดัชนีตัวชี้วัด รวมถึงการสำรวจมีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จำนวน 250 คน เพื่อเสนอกลไกและวิเคราะห์ผลจากโครงการในช่วงปี พ.ศ. 2561-2564 และหาแนวทางเชิงยุทธศาสตร์เพื่อช่วยขับเคลื่อนโครงการของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งผลการศึกษาจากการประเมินจะเห็นได้ว่า แนวทางที่ 3 ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืน และความเชื่อมโยงอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยความเกี่ยวข้องของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นปากน้ำประแส และประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งความสำเร็จของโครงการปี 2561-2564 มีความจำเป็นต้องผลักดันแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืน โดยเฉพาะข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในการปรับโครงสร้างให้มีการบูรณาการเพิ่มขึ้น และงบประมาณจะต้องเพียงพอในการยกระดับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว; การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออก; สภาเศรษฐกิจโลก

* ผู้รับผิดชอบบทความ: attakritp219@gmail.com

Policy Assessment on Tourism Development and Promotion in the Eastern Special Development Zone

Attakrit Patchimnan*

Faculty of Political Science, Thammasat University

Saowanee Thairungroj

School of Economics, University of the Thai Chamber of Commerce

Bhathorn Santiwong And Phalot Meesat

Sanya Thammasak Institute for Democracy, Thammasat University

Received 10 May 2023

Received in revised 11 September 2023

Accepted 28 September 2023

Abstract

The assessment of policies for the development and promotion of tourism in the Eastern Economic Special Development Zone is of great importance for economic development and reducing income inequality in the region. The government has consistently allocated budgets and implemented projects to support tourism development in this economically significant area of the country. However, conducting an evaluation and study using tools from the Organization of Economic Cooperation and Development (OECD) and selecting key projects based on performance indicators, as well as surveying the opinions and experiences of 250 individuals in the area, is essential.

This evaluation aims to provide guidance for the government in promoting tourism in the Eastern Economic Special Development Zone. The assessment, conducted between 2021 and 2024, also seeks to formulate strategic recommendations to effectively drive government projects, especially in light of the COVID-19 pandemic. The results of the study indicate that the third strategy, concerning effectiveness, impact, sustainability, and connectivity, falls within a moderate range. However, factors related to economic development projects, local community engagement, and efficiency have performed at a higher level. In order to ensure the sustainability of the success achieved in the 2021-2024 projects, it is imperative to push for strategic directions and recommendations for further development. Specifically, strategic recommendations should focus on restructuring to enhance integration, and budget allocation must be sufficient to continuously elevate the development and promotion of tourism in a sustainable manner.

Keywords: tourism industry; tourism development and promotion in the east;
world economic forum

* Corresponding author: attakritp219@gmail.com

DOI: 10.14456/tujournal.2024.24

บทนำ

ประเทศที่กำลังพัฒนาที่กำลังเติบโต โดยเฉพาะเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในการยกระดับการมีรายได้ซึ่งมีความจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจทั้งระบบเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และส่งผลให้เกิดการยกระดับรายได้ รวมถึงนโยบายที่สามารถลดระดับดัชนีความเหลื่อมล้ำของรายได้ นอกจากนี้ ปัญหาการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนา EEC (Eastern Economic Corridor) ยังไม่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวและสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึง การสร้างโครงสร้างพื้นฐานและอาคารใหม่ในพื้นที่ EEC ส่งผลต่อทัศนคติและความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ ซึ่งอาจทำให้ผู้ท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่ไม่ดีในการเยี่ยมชมภูมิประเทศ เป็นต้น ดังนั้น จากประเด็นที่กล่าวมา รัฐจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเครื่องยนต์ทางเศรษฐกิจใหม่เพื่อช่วยยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมาย และเพื่อให้เกิดการขยายตัวและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง การวางแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ กระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยเฉพาะการยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคตะวันออกซึ่งถือเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ด้วยศักยภาพของพื้นที่ที่สามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอาเซียนและระดับโลก ที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศ เพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของภาครัฐหลายหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินเป็นไปอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ประหยัด และลดความซ้ำซ้อน จึงกำหนดให้มีแผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ซึ่งมีเป้าหมายและตัวชี้วัดรวม และแนวทางการดำเนินงานและตัวชี้วัด การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ดังนี้

เป้าหมาย เกิดการลงทุนจากภาครัฐและภาคเอกชน ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง)

ตัวชี้วัด มูลค่าการลงทุนจากภาครัฐและภาคเอกชน ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง) ไม่น้อยกว่า 300,000 ล้านบาท

แนวทางการดำเนินงานและตัวชี้วัด ดังนี้

แนวทางที่ 3 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ตัวชี้วัดที่ 2 มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงเน้นการประเมินผลนโยบาย: การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยผู้วิจัยจะใช้แนวทางของแนวคิดการเลือกโครงการที่สำคัญตามดัชนีตัวชี้วัด และนำเครื่องมือ OECD ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์สำหรับการประเมินผลโครงการ 5

ประการ ได้แก่ ความเกี่ยวข้อง (Relevance) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ผลกระทบ (Impact) และ ความยั่งยืน (Sustainability) ซึ่งกำหนดไว้เป็น Principles for Evaluation of Development Assistance รวมถึงการสำรวจมีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จำนวน 250 คน

การวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานภายใต้แผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 โดยเฉพาะประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่า รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 2) เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในรูปแบบแผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) และคณะกรรมการความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา (Development Assistance Committee: DAC) ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการประเมินด้านการพัฒนาไว้ 6 ด้านสำคัญ ได้แก่ การประเมินความสอดคล้อง (Relevance) ซึ่งมุ่งเน้นว่านโยบายหรือโครงการนั้นตอบสนองความต้องการและเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม การประเมินความเชื่อมโยงเชิงงบประมาณ (Coherence) ที่วิเคราะห์การประสานงานและความสอดคล้องของโครงการกับนโยบายอื่น ๆ การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness) ที่พิจารณาความสำเร็จของการดำเนินการต่อเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลกระทบ (Impact) ที่วิเคราะห์ผลลัพธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดจากโครงการ และสุดท้ายคือการประเมินความยั่งยืน (Sustainability) ที่มุ่งเน้นถึงความสามารถในการรักษาผลลัพธ์และดำเนินงานต่อเนื่องในระยะยาว หลักเกณฑ์เหล่านี้เป็นกรอบสำคัญในการประเมินคุณค่าและความเหมาะสมของการดำเนินนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ อย่างรอบด้าน

ภาพประกอบ 1 เกณฑ์การประเมิน OECD

ที่มา: ดัดแปลงจาก OECD. (2021). OECD Reviews of Innovation Policy: Thailand 2021.

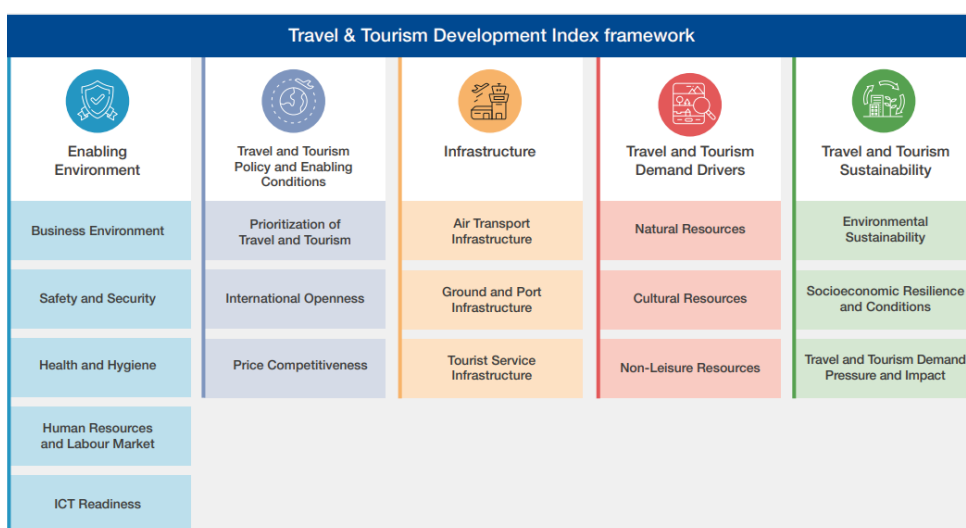
จากที่กล่าวในข้างต้น เกณฑ์การประเมิน OECD จำนวน 6 ด้าน มีรายละเอียดโดยสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมิน OECD

หลักเกณฑ์	รายละเอียด
ความเกี่ยวข้อง (Relevance)	การพิจารณาว่าขอบเขตวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับผลประโยชน์ ความต้องการของประเทศ การให้ความสำคัญของระดับโลก และนโยบายของหน่วยงานพันธมิตรการพัฒนาหรือไม่
ประสิทธิผล (Effectiveness)	เป็นการตรวจวัดว่ากิจกรรมที่ให้ความช่วยเหลือบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
ประสิทธิภาพ (Efficiency)	การตรวจวัดผลผลิตทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่สัมพันธ์กับปัจจัยนำเข้าอย่างการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการซึ่งโดยทั่วไป การวัดประสิทธิภาพต้องมีการเปรียบเทียบกับแนวทางหรือแผนงานอื่นที่ทำให้เกิดผลผลิตเดียวกัน เพื่อพิจารณาว่ามีการนำกระบวนการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดมาใช้หรือไม่
ผลกระทบ (Impact)	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการแทรกแซงหรือการพัฒนาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม ทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ผลกระทบเกี่ยวข้องกับการกำหนดผลกระทบหลัก และผลกระทบของแต่ละกิจกรรมที่มีต่อตัวชี้วัดการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ การตรวจสอบควรพิจารณาทั้งผลกระทบที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ และรวมถึงผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบของปัจจัยภายนอก ยกตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทางการค้าและการเงิน เป็นต้น
ความยั่งยืน (Sustainability)	การประเมินความสามารถในการฟื้นฟูตัวเองหากเกิดความเสียหายของผลต่อเนื่องของผลประโยชน์จากการพัฒนาเมื่อเวลาผ่านไป แนวคิดเรื่องความยั่งยืนมีความเกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประเมินว่าประโยชน์ของกิจกรรมหรือแผนงานมีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไปหรือไม่ หลังจากไม่มีการลงทุนเพิ่มในกระบวนการพัฒนา
การประเมิน ความเชื่อมโยง (Coherence)	การประเมินความเชื่อมโยงกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในมิติความคุ้มค่าของงบประมาณ

ที่มา: รายงานการติดตามและประเมินผลของโครงการติดตามและประเมินผลนโยบายรัฐบาล: การประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2566)

การนำการศึกษาเชิงวิเคราะห์จาก The Travel & Tourism Competitiveness Report (2021) มาพิจารณาถึงดัชนีที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับการแข่งขันระหว่างประเทศ และยังสามารถนำปัจจัยการแข่งขันระหว่างประเทศมาเป็นเครื่องมือในการผลักดันนโยบายทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เนื่องจากรายงานได้วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของเศรษฐกิจทั่วโลกเพื่อบรรลุผลที่แข็งแกร่งและยั่งยืนซึ่งสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมี “การกำหนดปัจจัยและนโยบายที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีส่วนช่วยในการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ” ประกอบด้วย 4 ดัชนีย่อย ได้แก่ 14 เสาและที่สำคัญ คือ การนำ 90 ตัวบ่งชี้มาใช้ในการวัดความสำเร็จ หรือ ความล้มเหลว ซึ่งมีระดับการวัด 1-6 คะแนน ของโครงการ EEC

ภาพประกอบ 1 ดัชนีการแข่งขันด้านการเดินทางและภาคการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

ที่มา: World Economic Forum (2021), หน้า 49

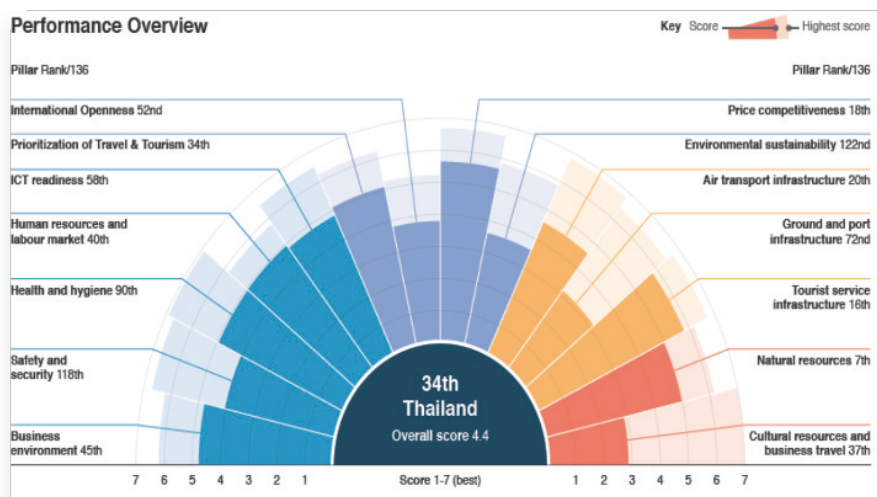
การวางหลักการเพื่อวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ตามแนวทางของดัชนีการแข่งขันด้านการเดินทางและภาคการท่องเที่ยวระหว่างประเทศสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้ (ภาพประกอบ 1)

1. ความแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการเดินทางในประเทศ T&T มีอัตราที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกซึ่งเป็นภูมิภาคกำลังพัฒนา ซึ่งมีการเพิ่มจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชมจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเติบโตของอุตสาหกรรมเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง
2. ปัญหาขีดขวางการค้าทั่วโลกสูงขึ้น มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรม T&T ซึ่งเน้นการสร้างสะพานเชื่อมต่อระหว่างบุคคล แทนการสร้างกำแพงแบ่งแยก เนื่องจากมีผู้เดินทางข้ามพรมแดนเพิ่มขึ้นและโลกกำลังมีแนวโน้มสำหรับนโยบายวีซ่าที่ไม่จำกัด

3. การพัฒนากลยุทธ์ดิจิทัลในการท่องเที่ยวและการเดินทางช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ได้ช่วยเพิ่มระดับการแข่งขันของ T&T

4. การให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้น แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการเดินทางก็ยังต้องเผชิญกับปัญหาการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านนี้

การบรรลุยุทธศาสตร์ในการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ World Economic Forum อีกด้วย โดยสามารถนำงานวิจัยและการวิเคราะห์ของ World Economic Forum เพื่อช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ โดยดัชนีที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดระดับการแข่งขันระหว่างประเทศคือดัชนีการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง (Travel & Tourism Competitiveness Index) ซึ่งถูกพัฒนาโดย World Economic Forum โดยดัชนีนี้สามารถใช้ประเมินและวัดผลการแข่งขันของประเทศในด้านการท่องเที่ยวและการเดินทางได้ โดยปัจจัยที่นำมาพิจารณาจะมีความหลากหลาย เช่น ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัย การบริการทางการท่องเที่ยว และการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจากทางรัฐบาล เป็นต้น นอกจากนี้ การวิเคราะห์เชิงลึกของ World Economic Forum ในด้านการแข่งขันของเศรษฐกิจทั่วโลกในด้านการเดินทางและการท่องเที่ยวยังสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการผลักดันนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ โดยการนำปัจจัยการแข่งขันระหว่างประเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผล

ภาพประกอบ 2 ระดับความสามารถโดยภาพรวมของประเทศไทยในปี พ.ศ 2564

ที่มา: World Economic Forum (2021)

ดัชนีการแข่งขันระหว่างประเทศ (Global Competitiveness Index) มีการประเมินการแข่งขันด้านต่าง ๆ ของประเทศโดยมีการพิจารณาจากหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยปัจจัยที่ถูกกล่าวถึงในภาพประกอบ 2 นั้นมีทั้งศักยภาพเชิงบวกและเชิงลบจากภาพประกอบ 2 สามารถอ้างอิงดัชนีการแข่งขันระหว่างประเทศปี ค.ศ. 2018-2022 ได้ว่า ระดับความสามารถโดยภาพรวมของประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับที่ 34 โดยมีค่าดัชนีการแข่งขันในระดับที่สูง โดยการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแข่งขันของประเทศ ในภาพประกอบ 2 มี 3 ปัจจัย ดังนี้

1. การจัดการระบบสภาพแวดล้อมซึ่งเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขภาพและสุขอนามัย และทรัพยากรบุคคลและตลาดแรงงาน โดยมีผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศ
2. นโยบาย T&T และเงื่อนไขเชิงนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจงซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรม T&T โดยตรง ซึ่งหมายถึงการจัดลำดับความสำคัญของการเดินทางและการท่องเที่ยว และความสามารถในการแข่งขัน
3. การเชื่อมโยงของภูมิภาค ซึ่งหมายถึงการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้าและบุคคล โดยเฉพาะในภูมิภาคที่มีศักยภาพเศรษฐกิจสูง หรือเป็นศูนย์กลางของการผลิตและการค้าของประเทศ

ดังนั้น การคำนึงถึงกรอบการจัดทำแผนเพื่อเชื่อมโยงกับแผนของ EEC จะต้องมองถึงเป้าหมายและหลักการของปัจจัยที่สะท้อนถึงดัชนีการแข่งขันเบื้องต้นดังที่กล่าวมา (Dye, 1998). โดยเฉพาะระดับความสามารถโดยภาพรวมของประเทศไทยที่จะส่งผลโดยรวมและกระทบในปี พ.ศ. 2564 เนื่องจากกรอบการจัดทำแผนจะต้องสะท้อนถึงการชี้แนะถึงการพัฒนาในด้าน คน งบประมาณ และการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ถ้าพิจารณาแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)¹ จะเห็นได้ว่ามีเป้าหมายที่สำคัญ คือ “ประเทศไทยต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” ซึ่งแนวทางตามแผนดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับดัชนีการแข่งขันด้านการเดินทางและภาคการท่องเที่ยวและเป้าหมายของแผนงานโครงการ และมาตรการของภาครัฐตามแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยสามารถนำมาสรุปความสอดคล้องได้ เช่น แผนงาน โครงการ และมาตรการของภาครัฐตามแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีเป้าหมายที่สำคัญตามแผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2561)² คือ 1) ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนเพิ่มขึ้นจาก 29.89 ล้านคน เป็น 46.72 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจาก 285,572 ล้านบาท เป็น 508,590 ล้านบาท 2) ระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ในพื้นที่ EEC มีประสิทธิภาพและเชื่อมโยง

¹ กรมการท่องเที่ยว. (พ.ศ. 2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564).

² กรมการท่องเที่ยว. (2564). จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2566, จาก <https://www.mots.go.th>

แหล่งท่องเที่ยวทั้งภายในจังหวัดและระหว่าง 3 จังหวัด อีกทั้งยังช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ 3) การท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC มีคุณภาพและภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ช่วยสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว และกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่และประเทศ 4) พื้นที่ EEC ยังได้มีการให้ความสำคัญกับการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว เช่น การแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเป็นการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) เช่น ข้อมูลจาก OECD สำนักงานงบประมาณ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา World Economic Forum และ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะนำมาวิเคราะห์ แผน ดัชนีตัวชี้วัด และโครงการมีความเกี่ยวข้องกับแนวทางที่ 3

นอกจากนั้น ผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นปากน้ำประแส จำนวน 250 คน กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น พ่อค้าแม่ค้าในชุมชนท่องเที่ยว 60 ราย (ร้อยละ 24) เจ้าของธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว 80 ราย (ร้อยละ 32) ภาครัฐ 68 ราย (ร้อยละ 27.2) และพนักงานบริษัทเอกชน/เจ้าหน้าที่รัฐ/รับจ้างทั่วไป/นักเรียนนักศึกษา/เกษตรกร 42 ราย (ร้อยละ 16.8) เป็นต้น เพื่อนำผลสำรวจมาจัดคำถามตามกรอบ OECD เพื่อการวิเคราะห์โครงการว่า โครงการดังกล่าวมีผลสำเร็จหรือไม่ตามกรอบ OECD รวมถึงข้อเสนอแนะที่สำคัญ

ผลการศึกษา

ประเด็นภาพรวมข้างต้นสามารถสรุปการท่องเที่ยวของไทยในพื้นที่ EEC และหาแนวทางการศึกษานโยบายภายใต้การขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายตามดัชนีของ World Economic Forum โดยเฉพาะปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมนั้น คือ การปรับโครงสร้างการบูรณาการโดยจัดตั้งสำนักงานย่อยภายใต้ EEC โดยทำหน้าที่ประสานงาน เพื่อปรับปรุงความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกระทรวงต่าง ๆ ที่ได้มาเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ภายใต้แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อนำมาซึ่งการวางยุทธศาสตร์ร่วมกัน และมีการพิจารณาถึงการสื่อสาร การสร้างความเข้าใจลดความขัดแย้งในเชิงบริหาร วางยุทธศาสตร์ในการใช้งบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด และใช้แผนปฏิบัติการในการกำหนดการวางแผนงานในอนาคต โดยแผนงานหลักที่องค์กรจะดำเนินงานจะเป็นแผนการปฏิบัติหรือแนวทางการใช้นโยบายหลักที่ใช้เป็นต้นแบบ สำหรับแผนปฏิบัติการย่อยต่าง ๆ ที่มีอยู่และต้องมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับแผน นอกจากนี้ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของ EEC ตามแผนไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายและกำหนดองค์ประกอบในการจัดทำแผนอย่างชัดเจน โดยจะต้องคำนึงถึงการออกแบบเพื่อให้ได้แผนปฏิบัติการ และในแผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีข้อบ่งชี้หรือการตรวจสอบที่สามารถแสดงความก้าวหน้าของที่ได้ดำเนินการไปแล้ว และสามารถนำผลนั้นมาประเมิน หรือแก้ไขให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติได้ การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวควรมีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี

ตารางที่ 1 ตารางสรุปภาพรวมแผนงาน/โครงการภายใต้แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2560-2564

แผนงาน	จำนวนโครงการ	กรอบวงเงิน (ล้านบาท)
แผนงาน 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว	15	11,684.69
แผนงาน 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	30	18,894.59
แผนงาน 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว	2	246.00
แผนงาน 4 การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว	6	202.94
รวมทั้งหมด	53	31,028.22

ที่มา: แผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก) กุมภาพันธ์, 2561.

อย่างไรก็ตาม ถ้าศึกษาในกรณีของประเทศไทยแล้วโดยเฉพาะแผนงาน โครงการ และมาตรการของภาครัฐ ในแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รัฐค่อนข้างให้ความสนใจในการแก้ไขและหาแนวทางในการพัฒนาใน 4 เสาหลักโดยมีความสอดคล้องกับแผนและงบประมาณ โดยสามารถสรุปภาพรวมได้ดังนี้ (ตารางที่ 1)

1. สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ประกอบไปด้วย

- เสาหลักของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (Business Environment): สอดคล้องกับแผนงานที่ 1 คือ การพัฒนาคุณภาพท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และนำมาสู่รายได้ในระดับชุมชน

- ความมั่นคงปลอดภัย (Safety and Security): สอดคล้องกับแผนงานที่ 4 คือ การสร้างความเชื่อมั่น เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวมีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

- สุขภาพและอนามัย (Health and Hygiene): สอดคล้องกับแผนงานที่ 4 คือ การสร้างความเชื่อมั่น เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น ความสะอาดในภาคบริการมีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

- ทรัพยากรมนุษย์และตลาดแรงงาน (Human Resources and Labour Market: สอดคล้องกับแผนงานที่ 3 คือ การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น การพัฒนาด้านบุคลากรในภาคบริการมีผลต่อจำนวนแรงงานในภาคการท่องเที่ยวและยังสร้างรายได้ทางภาษีให้กับภาครัฐ

- ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Readiness): ยังไม่เห็นความสอดคล้องกับแผนงานใด ๆ เนื่องจาก การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวยังขาดงบประมาณของโครงการที่เกี่ยวข้องและดัชนีชี้วัดร่วมกัน

2. นโยบายและเงื่อนไขที่สำคัญ ประกอบไปด้วย

- การให้ความสำคัญกับการเดินทางและการท่องเที่ยว (Prioritization of Travel and Tourism): ไม่เกี่ยวกับแผนการพัฒนา เนื่องจากการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวยังขาดงบประมาณของโครงการที่เกี่ยวข้องและดัชนีตัวชี้วัดร่วมกัน
- การเปิดรับนานาชาติ (International Openness): ไม่เกี่ยวกับแผนการพัฒนาเนื่องจากการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวยังขาดงบประมาณของโครงการที่เกี่ยวข้องและดัชนีตัวชี้วัดร่วมกัน
- การแข่งขันด้านราคา (Price Competitiveness): ไม่เกี่ยวกับแผนการพัฒนาเนื่องจากราคาสินค้าในประเทศไทยมีความได้เปรียบชัดเจนทำให้แผนของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวไม่ได้ระบุไว้
- ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability): สอดคล้องกับแผนงานที่ 1 คือ การพัฒนาคุณภาพท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และนำมาสู่รายได้ในระดับชุมชน

3. โครงสร้างพื้นฐาน ประกอบไปด้วย

- โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศ (Air Transport Infrastructure): สอดคล้องกับแผนงานที่ 2 คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมีผลต่อจำนวนการลงทุนในภาคการท่องเที่ยวและยังสร้างรายได้ทางภาษีให้กับภาครัฐ
- โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางบกและทางน้ำ (Ground and Port Infrastructure) สอดคล้องกับแผนงานที่ 4 คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมีผลต่อจำนวนการลงทุนในภาคการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางน้ำ และยังสร้างรายได้ทางภาษีให้กับภาครัฐ
- โครงสร้างพื้นฐานบริการด้านการท่องเที่ยว (Tourist Service Infrastructure): สอดคล้องกับแผนงานที่ 4 คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีผลต่อจำนวนการลงทุนในภาคการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางน้ำ และยังสร้างรายได้ทางภาษีให้กับภาครัฐ

4. ธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย

- ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources): สอดคล้องกับแผนงานที่ 1 คือ การพัฒนาคุณภาพท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจะช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การสร้างงาน และนำมาสู่รายได้ในระดับชุมชน
- ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Cultural Resources and Business Travel): สอดคล้องกับแผนงานที่ 1 คือ การพัฒนาคุณภาพท่องเที่ยว เนื่องจากดัชนีชี้วัดมีความสอดคล้องกัน เช่น ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีผลต่ออัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและยังจะช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การสร้างงาน และนำมาสู่รายได้ในระดับชุมชน

การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยเป็นหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ และเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางน้ำที่มีความสำคัญในการเปิดโอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางทะเลในประเทศ โดยการวางแผนปฏิบัติการในระยะ 5 ปี พ.ศ. 2561-2565 เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยโดยครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา และการจัดทำโครงสร้างข้อมูลการท่องเที่ยวไทยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเพิ่มโอกาสที่ไทยจะยกระดับการกระตุ้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางทะเลของประเทศโดยแผนปฏิบัติการนี้ได้จัดทำและวางแผนการพัฒนา เช่น การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งการท่องเที่ยวทางน้ำและด้านธุรกิจบริการ โดยเน้นการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่สำคัญ การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ การสร้างพื้นที่สวดกสบาย เป็นต้น ดังนั้น การนำแผนที่วางไว้ในแผนปฏิบัติการผ่านโครงสร้างข้อมูลการท่องเที่ยวของไทยซึ่งได้รับการกำหนดให้ต้องมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทท่องเที่ยวทางน้ำฉบับที่ 1³

³ การจัดทำแผนพัฒนาแม่บทท่องเที่ยวทางน้ำจะต้องกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัดเพื่อวางกลไกให้กับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาท่องเที่ยว ทางน้ำสู่ระดับสากล โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งการท่องเที่ยวทางน้ำและด้านธุรกิจบริการในราชอาณาจักรและระหว่างประเทศ และยกระดับมาตรการรักษาความปลอดภัยทางน้ำในระดับสากล ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรเพื่อยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวทางน้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ และ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวทางน้ำในภูมิภาคเอเชียและนานาชาติ เป็นต้น

กรอบการเสนอแนวคิดในการเลือกเกณฑ์

ตารางที่ 2 หลักเกณฑ์การพิจารณาแผนงาน/โครงการ

หลักเกณฑ์การพิจารณาแผนงาน/โครงการ จาก EEC	หลักเกณฑ์การพิจารณาแผนงาน/โครงการ จากทีมที่ปรึกษา (เพิ่มเติม)
1) เป็นโครงการที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้พื้นที่ EEC ของแผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตัวชี้วัดที่ 1: ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และ ตัวชี้วัดที่ 2: มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง	1) โครงการขนาดใหญ่ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวภายใต้พื้นที่ EEC ของแผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เนื่องจากมีผลต่อ ตัวชี้วัดที่ 1: ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และ ตัวชี้วัดที่ 2: มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง
2) เป็นโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และก่อให้เกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่ และ ประเทศ ตัวชี้วัดที่ 1: ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10	2) โครงการที่ World Economic Forum ให้ความสำคัญ หรือ เป็นโครงการที่ประเทศไทยได้ดัชนีในตัวชี้วัดต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก เนื่องจากมีผลต่อ ตัวชี้วัดที่ 1: ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10
3) เป็นโครงการที่ไม่ได้ดำเนินงานในพื้นที่เขตป่าสงวน หรือมีการใช้พื้นที่ผิดประเภทของการให้เอกสารสิทธิ ตัวชี้วัดที่ 2: มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง	
4) เป็นโครงการที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน มีพื้นที่ดำเนินงาน และเป็นพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ถูกต้องตามกฎหมาย ตัวชี้วัดที่ 2: มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง	

แผนงาน/โครงการภายใต้แผนปฏิบัติการ

ตารางที่ 3 แนวทางการดำเนินงาน ตัวชี้วัด และแผนงานที่สอดคล้อง

แนวทางการดำเนินงานและการวิเคราะห์	ตัวชี้วัด	แผนงานที่สอดคล้อง
แนวทางการดำเนินงานที่ 3 : การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ แผนงานที่ 1-4 สามารถผลักดันให้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 โดยเฉพาะ แผนงานที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยภาครัฐให้ความสำคัญสำหรับการใช้โครงสร้างพื้นฐานเข้าสู่แหล่งชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว	ตัวชี้วัดที่ 1 : ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10	แผนงาน 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว แผนงาน 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แผนงาน 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว แผนงาน 4 การสร้างความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว
การวิเคราะห์ แผนงานที่ 1-3 สามารถผลักดันให้มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง โดยเฉพาะ แผนงานที่ 1 และ 2 เนื่องจาก แผนงานที่ 1 เป็นการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทำให้รัฐคำนึงถึงการเพิ่มจำนวนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีคุณภาพจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยภาครัฐให้ความสำคัญสำหรับการใช้โครงสร้างพื้นฐานเข้าสู่แหล่งชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวตาม แผนงานที่ 2	ตัวชี้วัดที่ 2 : มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง	แผนงาน 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว แผนงาน 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แผนงาน 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

ผลเกณฑ์ในการเลือกโครงการเพื่อการประเมิน

ตารางที่ 4 โครงการขนาดใหญ่

โครงการ	เหตุผลในการเลือก	ดัชนีเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว (เพิ่มเติม)
1. โครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่น ปากน้ำประแส อย่างยั่งยืนโดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และ อุตสาหกรรม เชิงวัฒนธรรม (Cultural Industry) ความเชื่อมโยง แผนงาน 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดระยอง และ 2) สร้างมูลค่าและการสร้างงานในชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับดัชนีเพื่อการพัฒนาท่องเที่ยว 12 ข้อ นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับ ตัวชี้วัดที่ 1 : ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และ ตัวชี้วัดที่ 2 : มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง โดยสามารถใช้เป็น Model ของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในพื้นที่อื่น ๆ ในเขต EEC	แผนงาน 1: การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยววัตถุประสงค์: เพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดระยอง และ สร้างมูลค่าและการสร้างงานในชุมชนอย่างยั่งยืน ตัวชี้วัดที่ 1 : ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ตัวชี้วัดที่ 2 : มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง	- จำนวนวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ - ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ - รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ - อัตราการเข้าพักของสถานพักแรมในประเทศไทย - จำนวนห้องพักของสถานพักแรม รายภูมิภาค - รายได้จากการท่องเที่ยวภายในประเทศ - จำนวนเที่ยวบินในประเทศและระหว่างประเทศ - จำนวนผู้โดยสารเที่ยวบินในประเทศและระหว่างประเทศ - ค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวในประเทศ จำแนกตามสาขาบริการ - จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว - การส่งเสริมการลงทุนกิจการด้านการท่องเที่ยว - การจ้างงานในภาคการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาวิเคราะห์ถึงผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ตามกรอบ OECD ที่ประชาชนได้รับจากการดำเนินงานภายใต้แผนงานบูรณาการฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในโครงการโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นปากน้ำประแสอย่างยั่งยืนโดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และอุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม (Cultural Industry) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Owen, 1993)

เกณฑ์การประเมินของ OECD โดยสรุปสาระสำคัญของเกณฑ์ดังกล่าว โดยการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ของประเทศไทยได้รับการออกแบบมาเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประเทศและภูมิภาค โดยการศึกษาได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดตามแนวทางที่ 3 ดังนี้

1) การพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว: EEC ขับเคลื่อนการเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออกของประเทศไทย

2) การสร้างงานจากภาคการบริการ: EEC คาดว่าจะสร้างงานที่มีทักษะสูงในอุตสาหกรรมหลัก เช่น การท่องเที่ยว

3) การลงทุนจากต่างประเทศ: EEC คาดว่าจะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและส่งเสริมภาคบริการ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างโอกาสสำหรับธุรกิจในพื้นที่

ความสอดคล้อง (Relevance)

การประเมินความสอดคล้องของโครงการ จะพิจารณาถึงขอบเขตของโครงการว่าเหมาะสมเป็นไปตามลำดับความสำคัญของนโยบาย ด้านการการท่องเที่ยวจึงถือเป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญโครงการหนึ่งของประเทศไทย

1) การท่องเที่ยว: EEC มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาคโดยการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวใหม่และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ และยังผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาในภูมิภาค โดยการสร้างงานใหม่และดึงดูดการลงทุน

2) จุดยุทธศาสตร์: ภูมิภาค EEC ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาภูมิภาค ภูมิภาคนี้อยู่ใกล้กับท่าเรือแหลมฉบัง มาบตาพุด และสัตหีบ ซึ่งเป็นประตูทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3) การเชื่อมต่อระดับภูมิภาค: EEC ได้รับการออกแบบมาเพื่อปรับปรุงการเชื่อมต่อระดับภูมิภาค ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ เข้าถึงตลาดการท่องเที่ยว ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ง่ายขึ้น

4) การพัฒนาทุนมนุษย์: EEC โดยมีการสร้างงานใหม่และให้โอกาสการฝึกอบรมและการศึกษา

ประสิทธิผล (Effectiveness)

การประเมินด้านประสิทธิผลของการดำเนินโครงการการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ได้มีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลทุติยภูมิ การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยพิจารณาโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุผลหลายประการ:

- 1) การเติบโตทางเศรษฐกิจ: ในฐานะโครงการที่นำโดยรัฐบาล EEC มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตและการพัฒนาทางเศรษฐกิจท่องเที่ยว
- 2) จุดยุทธศาสตร์: EEC ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เนื่องจากอยู่ใกล้กับอ่าวไทยและทะเลจีนใต้ ทำให้เป็นประตูสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำ
- 3) การลงทุนจากต่างประเทศ: รัฐบาลไทยกำลังส่งเสริม EEC ให้เป็นจุดหมายปลายทางที่น่าสนใจสำหรับการลงทุนด้านภาคการบริการ และการสร้างงานในภาคบริการ
- 4) ความเชื่อมโยง: EEC จะรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่ซึ่งทำให้ตอบสนองต่อผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทย และชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใหม่
- 5) การสร้างมูลค่าและการสร้างงานในชุมชนอย่างยั่งยืน: EEC ช่วยส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่จากการสร้างและพัฒนาสนามบินนานาชาติแห่งใหม่ การเชื่อมโยงรถไฟความเร็วสูงและท่าเรือ ซึ่งจะช่วยปรับปรุงการเชื่อมต่อและการเข้าถึงในภูมิภาค ทำให้มีความน่าสนใจมากขึ้นสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

ประสิทธิภาพ (Efficiency)

การประเมินด้านประสิทธิภาพ ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งทางทฤษฎีและผลสัมฤทธิ์สามารถสรุปได้ดังนี้ ซึ่งในแนวทางที่ 3: ประสิทธิภาพของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวสามารถประเมินได้จากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การลงทุนของภาครัฐในโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น 1) การจัดงานระดับโลกในอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ Asia Airshow Farnborough งานแสดงสินค้า บริการ showcase การประชุมนานาชาติด้านการบินพาณิชย์ การบำรุงรักษาอะไหล่และบริการ และ 2) พัฒนาเส้นทางและจัดทำคู่มือวางแผนกิจกรรมไมซีในเขตพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี)

อย่างไรก็ตาม ยากที่จะประเมินประสิทธิภาพของมันได้อย่างแน่ชัด เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เช่น กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการทำการกิจกรรมการตลาดไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนด

ผลกระทบ (Impact)

การประเมินผลกระทบของโครงการ อาจมีคำถามการประเมินที่ผู้ประเมินจะต้องหาแนวทางในการเก็บข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการประเมิน เช่น โครงการต่าง ๆ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริม

ตัวชี้วัดที่ 1: ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และ **ตัวชี้วัดที่ 2:** มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้น 1 แห่ง

- 1) ผลกระทบทางเศรษฐกิจท่องเที่ยว: คาดว่าจะขับเคลื่อนการเติบโตทางด้านการเศรษฐกิจท่องเที่ยว และการลงทุนและสร้างงานด้านบริการ

2) ความสามารถในการแข่งขัน: คาดว่าจะทำให้ภูมิภาคตะวันออกของประเทศไทยแข่งขันได้มากขึ้นในตลาดด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ ด้านราคา และคุณภาพในภาคการบริการ

3) นวัตกรรม: ยังไม่เห็นแนวทางดังกล่าวกับการพัฒนา นวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวโดยตรง แต่อาจส่งเสริมต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

4) การสร้างงาน: เป้าหมายเพื่อสร้างงาน ซึ่งจะช่วยลดการว่างงานและปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพในภูมิภาคในด้านการท่องเที่ยว

5) การเชื่อมต่อ: คาดว่าจะมีแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเมืองหลักสู่เมืองรอง

6) ผลกระทบทางสังคม: ยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในภาคตะวันออกของประเทศไทย โดยยกระดับรายได้ โดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบอาจยากในการประเมิน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เช่น กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการทำกิจกรรมการตลาดไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงต้องใช้ระยะเวลาในการประเมินผลกระทบจากโครงการ

ความยั่งยืน (Sustainability)

ความยั่งยืนของโครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐบาลในการใช้งบประมาณในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่กำหนด เช่น

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 2. การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งการท่องเที่ยวและด้านธุรกิจบริการในราชอาณาจักรและระหว่างประเทศ และยกระดับมาตรการรักษาความปลอดภัยทางน้ำในระดับสากล 3. การพัฒนาบุคลากรเพื่อยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 4. การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และ 5. การพัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค

ผลผลิต และ ผลลัพธ์ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลผลิตและผลลัพธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) สามารถวัดได้ตามกรอบแนวคิด ได้แก่

1) การเติบโตทางเศรษฐกิจท่องเที่ยว: การมีส่วนร่วมของ EEC ต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจท่องเที่ยวโดยรวมของประเทศไทยสามารถวัดได้จากข้อมูล GPP และตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจอื่น ๆ

2) การจ้างงาน: จำนวนงานที่สร้างขึ้นในภาคการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC และอัตราการว่างงานสามารถใช้วัดผลกระทบของ EEC ต่อการจ้างงานได้

3) การลงทุน: ปริมาณการลงทุนภายในประเทศในภาคบริการและการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพมายัง EEC

4) โครงสร้างพื้นฐาน: ความสมบูรณ์และการใช้โครงการโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญใน EEC เช่น ทางหลวง ท่าเรือ และสนามบิน สามารถใช้วัดความก้าวหน้าของการพัฒนาภูมิภาคได้

5) คุณภาพชีวิต: การวัดคุณภาพชีวิต เช่น ระดับการศึกษา ตัวบ่งชี้ด้านสุขภาพ และอัตรา การเกิดอาชญากรรม สามารถใช้ในการประเมินผลกระทบของ EEC ต่อประชากรในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ความยั่งยืนอาจยังประเมินได้ยาก เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เช่น กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง หรือการ ทำกิจกรรมการตลาดไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนด รวมถึงต้องใช้ระยะเวลาในการประเมิน ผลกระทบจากโครงการในระยะยาว

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการสำคัญที่อยู่ระหว่างดำเนินการและที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2564

โครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นที่รวมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และ อุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม (Cultural Industry) มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างมูลค่า ซึ่งขึ้นอยู่กับ ขนาดและลักษณะของโครงการ ความพร้อมของท้องถิ่น และแผนการดำเนินงานของรัฐบาลหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการตลาดในพื้นที่ดังกล่าวด้วย การวัดมูลค่าที่สร้างขึ้นจากโครงการเช่นนี้สามารถทำได้โดยใช้ตัวชี้วัดเชิงเศรษฐกิจ เช่น การสร้างงานที่มี มูลค่าสูงขึ้น การเพิ่มมูลค่าในร้านค้าและธุรกิจส่งออกผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับวัสดุท้องถิ่น การสร้าง แรงจูงใจให้กับการท่องเที่ยวและการชุมนุมของนักท่องเที่ยว และอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การวัดมูลค่า ที่สร้างขึ้นจากโครงการนี้อาจจะซับซ้อนและต้องพิจารณาตัวชี้วัดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นงานวิจัยและ สำรวจความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ เพื่อประเมินผลกระทบที่ไม่ได้ แสดงผลในมูลค่าเงินตราแต่สร้างคุณค่าในเชิงสังคมและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ตามกรอบของ การประเมินโดยใช้ เครื่องมือ OECD จะเห็นได้ว่าโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นปากน้ำ ประแสอย่างยั่งยืนโดยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และอุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม (Cultural Industry) ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ เช่น ความสอดคล้องที่ได้จากการเชื่อมโยงแผนงาน ตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน (Relevance) ผลกระทบที่ได้จากผลสำรวจ (Impact) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) จากการลงทุนและกระบวนการของการดำเนินงบประมาณและมูลค่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ แต่ความยั่งยืน ของโครงการที่ส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยว ขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐบาลในการใช้งบประมาณ ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและการดำเนินตามยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่ได้กำหนด

ผลการศึกษาผลกระทบที่มีต่อประชาชน ผู้รับประโยชน์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดขึ้น จากการ ดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการฯ

การสำรวจจากจำนวนประชากรจำนวน 250 คน ในปี พ.ศ. 2565 ในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นปากน้ำประแส อย่างยั่งยืนโดยเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ (Creative Economy) และ อุตสาหกรรม เชิงวัฒนธรรม (Cultural Industry) โดยแบ่งอาชีพดังนี้ในพื้นที่ EEC คือ พ่อค้าแม่ค้าใน

ชุมชนท่องเที่ยว 60 ราย (ร้อยละ 24) เจ้าของธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว 80 ราย (ร้อยละ 32) มักุเทศก์ 68 ราย (ร้อยละ 27.2) และ พนักงานบริษัทเอกชน/เจ้าหน้าที่รัฐ/รับจ้างทั่วไป/นักเรียนนักศึกษา/เกษตรกร 42 ราย (ร้อยละ 16.8) โดยมีความเห็นส่วนใหญ่ว่า 1) การลงทุนของ EEC ในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้สร้างงานและรายได้มาก คือ ร้อยละ 34.7 2) การลงทุนของ EEC ในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้ผู้มาเยือนในพื้นที่ EEC ชาวไทยและชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นในระดับมาก ร้อยละ 42.81 3) การลงทุนของ EEC ในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยให้สร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเข้ามาในระดับมาก ร้อยละ 42.7 4) มาตรการต่าง ๆ ของ EEC เพียงพอในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในระดับมาก ร้อยละ 29.76 5) การลงทุนของ EEC ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีความรวดเร็ว และทันสมัย การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการแข่งขันในตลาดโลกในระดับมาก ร้อยละ 34.21 6) รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการการลงทุนของ EEC เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มงบประมาณ และเร่งรัด ร้อยละ 52.71 นอกจากนี้ ทางผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามตามกรอบ OECD เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ตามกรอบการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะของ OECD แนวทางที่ 3

แนวทางที่ 3											
มาก		ปานกลาง		มาก		ปานกลาง		ปานกลาง		ปานกลาง	
ความเกี่ยวข้อง		ประสิทธิภาพ		ผลกระทบ		ความยั่งยืน		ความเชื่อมโยง			
อุตสาหกรรมชุมชน	3.23	การเติบโตทางเศรษฐกิจ	3.34	การลงทุน	3.71	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	3.53	เงินทุน และ งบประมาณ	3.14	ความคุ้มค่าด้านงบประมาณ	3.43
นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล	3.12	การเชื่อมต่อยุทธศาสตร์	3.15	การสร้างงาน	3.34	ความสามารถในการแข่งขัน	3.23	ศักยภาพทางเศรษฐกิจ	3.42		
โลจิสติกส์	4.56	การลงทุนจากต่างประเทศ	3.16	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	4.57	นวัตกรรม	3.14	นวัตกรรม	3.16		
การเติบโตทางเศรษฐกิจชุมชน	4.64	ความเชื่อมโยง	3.52	นวัตกรรม	3.12	การสร้างงาน	3.22	สร้างงานต่อเนื่อง	3.64		
การเชื่อมต่อยุทธศาสตร์	3.52	วิสัยทัศน์ของรัฐบาล	3.11	ความร่วมมือ	3.11	การเริ่มต้นของผู้ประกอบการ	3.15	ความสามัคคีในการปรับตัว	3.22		
การเชื่อมต่อระดับภูมิภาค	3.32	การรวมตัวของอาเซียน	3.21	ศรัทธาและผู้ประกอบการ	3.14	การเชื่อมต่อยุทธศาสตร์	3.19	การทำงานร่วมกัน	3.42		
ค่าเฉลี่ย 3.73		ค่าเฉลี่ย 3.25		ค่าเฉลี่ย 3.50		ผลกระทบทางสังคม	3.23	ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	3.67	ค่าเฉลี่ย 3.38	

4.50 - 5.00 หมายถึง ความเข้าใจ การเข้าถึงและการเห็นความสำคัญระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ความเข้าใจ การเข้าถึงและการเห็นความสำคัญระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ความเข้าใจ การเข้าถึงและการเห็นความสำคัญระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ความเข้าใจ การเข้าถึงและการเห็นความสำคัญระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง ความเข้าใจ การเข้าถึงและการเห็นความสำคัญระดับน้อยที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ตามกรอบการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะของ OECD แนวทางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพ ผลกระทบ ความยั่งยืน และความเชื่อมโยงอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยความเกี่ยวข้องของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นปากน้ำประแส และประสิทธิภาพอยู่ในระดับที่มาก ซึ่งความสำเร็จของโครงการปี 2561 - 2564 มีความจำเป็นต้องผลักดันแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืน (ผลการวิเคราะห์และสำรวจจากรายงานการติดตามและประเมินผลของโครงการติดตามและประเมินผลนโยบายรัฐบาล: การประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประเด็นการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นปากน้ำประแส ประชาชนมีความเชื่อมั่นในนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการลงทุนของ EEC ในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพเข้ามาในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ภาพรวมของ Eastern Economic Corridor (EEC) ยังพบกับปัญหาด้านโครงสร้างการบริหารจัดการภาครัฐ งบประมาณ ความขัดแย้งทางนโยบาย (ความขัดแย้งในนโยบายระหว่างหน่วยงานรัฐบาลและการบริหารโครงการ EEC) และการกระตุ้นการลงทุนในพื้นที่ ซึ่งรัฐมีความจำเป็นต้องยกระดับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของ Eastern Economic Corridor (EEC) ตามแผนไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม และจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและองค์ประกอบที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดทำแผนอย่างมีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการออกแบบแผนปฏิบัติการเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานและการประเมินผลเพื่อแก้ไขปรับปรุงในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ โดยแผนปฏิบัติการที่ดีจะต้องมีข้อบ่งชี้หรือตัวชี้วัดที่ชัดเจนและสามารถใช้เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงานได้อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังต้องมีการตรวจสอบผลประโยชน์และความเป็นไปได้ของแผนที่จะต้องดำเนินการต่อไป โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของ EEC ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถให้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างมั่นคงในระยะยาวการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวควรที่มีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี สามารถแบ่งแนวทางการขับเคลื่อนโดยรวมได้เป็น 2 ระยะ (อรรถกฤต และ มานา., กันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2565) ได้แก่ 1) แนวทางระยะสั้น ในระยะ 1-2 ปีของแผน โดยดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ ที่สามารถเริ่มปฏิบัติได้ทันที และคาดว่าจะสามารถเห็นผลได้ภายในช่วง 1-2 ปีแรกของระยะแผนฯ เน้นแนวทางของการสร้างมาตรการและนโยบาย (ภายในปี พ.ศ. 2565) ซึ่งผลจากการดำเนินงานในระยะสั้นจะเป็นพื้นฐานเพื่อการต่อยอดสู่การพัฒนาในระยะถัดไป 2) แนวทางระยะกลาง ระยะ 3-5 ปี เป็นการดำเนินการที่สามารถเริ่มปฏิบัติได้ในช่วงปีที่ 3-5 ของระยะแผนฯ เนื่องจากบางแนวทางอาจยังไม่สามารถเริ่มปฏิบัติได้ในช่วงปีแรกทันที หรือแนวทางนั้นเป็นการต่อยอดจากแนวทางระยะสั้นเพื่อขยายกรอบการดำเนินการสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และคาดว่าจะสามารถเห็นผลได้ภายในกรอบระยะเวลาแผนฯ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในแต่ละช่วงระยะของแผนปฏิบัติการท่องเที่ยว การจัดทำแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแผนการพัฒนาท่องเที่ยวและแผนปฏิบัติการจะต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติประเทศไทย และจะต้องสร้างกลไกและแนวคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อเพิ่มโอกาสและการขยายตัวของการท่องเที่ยว เช่น การใช้แผนเพื่อสร้างการแข่งขันระหว่างประเทศ สร้างระบบการมีส่วนร่วมในการปฏิรูป และสร้างมาตรฐานในระดับสากล เป็นต้น โดยการนำแผนปฏิบัติจะต้องวางกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 5 ปี พ.ศ. 2561-2565 เพื่อกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของไทยโดยครอบคลุมทุกมิติ การพัฒนาการท่องเที่ยวในภาพรวมและเพื่อจัดทำโครงสร้างข้อมูลการท่องเที่ยวของไทยซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (2560-2564) แผนปฏิบัติการในเขต

การพัฒนาการท่องเที่ยว ผังทะเลตะวันออก (2559-2563) ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย (2558-2560) ยุทธศาสตร์การตลาดท่องเที่ยว แผนวิสาหกิจ ททท. (2560-2564) แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา กลุ่มจังหวัด และแผนภาค และนโยบายประชารัฐ เป็นต้น ซึ่งจากการทบทวนนโยบายและทิศทาง ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC พบว่าการพัฒนาและส่งเสริม การท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และแนวทางที่สะท้อนถึง “ความสำเร็จ” ภายใต้แผนดังกล่าว เช่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาผู้ประกอบการและ เศรษฐกิจชุมชน ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

1) การขับเคลื่อนแผนท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติในระดับนโยบาย

การขับเคลื่อนแผนท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความสอดคล้องกัน ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติการควมมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. ระดับนโยบาย คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักและมี อำนาจที่ชัดเจนในการพิจารณานโยบายหลักภายใต้แผนการพัฒนาท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีอำนาจ กำหนดนโยบายหรือให้ความเห็น กำกับดูแลนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวก่อนนำเสนอ คณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการต่อไปให้กับสำนักงานที่ตั้งขึ้นมาในการสร้างกลไกในการ ขับเคลื่อนแผนการพัฒนาท่องเที่ยว โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในฐานะเลขานุการคณะ กรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติและประธานของสำนักงาน จะทำหน้าที่ในการนำนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ ติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติการ และข้อสั่งการในระดับนโยบายไปยังหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำเสนอข้อคิดเห็นและปัญหาอุปสรรคต่อคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยว แห่งชาติ ทั้งนี้ EEC จำเป็นต้องดำเนินยุทธศาสตร์และประสานงานกับสำนักงานปลัดกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวประเทศไทย เพื่อพิจารณาปรับปรุงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และแผนงาน/โครงการในความรับผิดชอบร่วมกัน ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ ของแผนการพัฒนาท่องเที่ยวภายใต้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565-2569) ตามยุทธศาสตร์ที่มีความเชื่อมโยง โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบการขับเคลื่อนการดำเนินงานในแต่ละ ยุทธศาสตร์ทางน้ำ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยมีการสร้าง พัฒนา และฟื้นฟูโครงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้าง ความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ และการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ ศักยภาพในการรองรับ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำจะไม่ทำให้เสื่อมโทรม และสามารถรักษาคุณค่าด้านการท่องเที่ยวทางน้ำได้อย่างยั่งยืน: **กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักและ EEC เป็นเจ้าภาพในการประสานงานและติดตามประเมินผล โดยมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่** กระทรวงคมนาคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์กรมหาชน) และ องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน) เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2: เพื่อยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ จำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม โดยจะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังต้องมีการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ และมีการสร้างสรรค์นวัตกรรมในการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ผู้ท่องเที่ยวทางน้ำอย่างต่อเนื่อง: **กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และ EEC เป็นเจ้าภาพในการประสานงานและติดตามประเมินผล** โดยมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว และองค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน)

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งการท่องเที่ยวทางน้ำและด้านธุรกิจบริการ รวมทั้งการยกระดับมาตรการรักษาความปลอดภัยทางน้ำ : **กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และ EEC เป็นเจ้าภาพในการประสานงานและติดตามประเมินผล** โดยมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ : **กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงคมนาคม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และ EEC เป็นเจ้าภาพในการประสานงานและติดตามประเมินผล** เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก โดยมีหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว และองค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน)

ทั้งนี้ หน่วยงานหลักในแต่ละยุทธศาสตร์จะทำหน้าที่ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสนับสนุนต่าง ๆ ในระดับปฏิบัติการ และเป็นผู้สนับสนุนการพัฒนาในระดับพื้นที่ โดยมีการกำหนดบทบาทในการพัฒนาและแนวทางขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการตามแผน ทั้งในระยะสั้นและระยะกลาง นอกจากนี้ แผนการพัฒนาท่องเที่ยวทางน้ำจะเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เนื่องจากแผนการพัฒนาท่องเที่ยวเป็นแผนที่กำหนดทิศทาง การพัฒนาท่องเที่ยวในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: กรมการท่องเที่ยว.
- กรมการท่องเที่ยว. (2564). จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2566, จาก <https://www.mots.go.th>
- นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561, กุมภาพันธ์). แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). แผนปฏิบัติการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.
- สำนักงานงบประมาณ. (2566). ผลการวิเคราะห์จากรายงานการติดตามและประเมินผลของโครงการติดตามและประเมินผลนโยบายรัฐบาล: การประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานบูรณาการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนายกรัฐมนตรี. <https://www.bb.go.th/topic-detail.php?id=16083&mid=334&catID=0>
- อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์ และ มานา ปัจฉิมนันท์ (2565). การศึกษาแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำของไทย พ.ศ. 2560-2564 ภายใต้อิทธิพล COVID-19 เพื่อการฟื้นฟูการท่องเที่ยวภายในประเทศ. *วารสารธรรมศาสตร์*, 41(3), (164-184).

ภาษาอังกฤษ

- Dye, T. R. (1998). *Understanding public policy* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Lauren U. & Maksim S. (2021). Travel & Tourism Development Index 2021: Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. World Economic Forum.
- OECD. (2021). OECD Reviews of Innovation Policy: Thailand 2021. Retrieved September 12, 2023, from <https://doi.org/10.1787/afca23b0-en>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (n.d.). Evaluation criteria. Retrieved August 2022, from <https://www.oecd.org>
- Owen, J. M. (1993). *Program Evaluation: Forms and Approaches*. St. Leonards, Australia: Allen & Unwin Pty Ltd.
- Pressman, J.L., and A. Widavsky. (1973). *Implementation*. Berkely, California: University of California Press. Ltd.